

Kriminaliteta v Sloveniji v letu 1968

(po podatkih organov za notranje zadeve)

Martin Vrančič, inšpektor v kriminalistični službi RSNZ SR Slovenije

V tem sestavku so uporabljeni statistični podatki za obdobje od 1. 12. 1967 do 30. 11. 1968. Ker so tudi za nazaj prikazani podatki za enaka obdobja, ne more biti motenjši glede primerljivosti.

I.

A. SPLOŠNI PODATKI O KRIMINALITETI IN NJENI STRUKTURI

Organi za notranje zadeve v Sloveniji so v letu 1968 obravnavali 24 116 dejanj, pri katerih so bili razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje (v nadaljnjem besedilu: kaznivih dejanj), kar je za 1253 ali 4,9% manj kot v prejšnjem letu (1967 = 25 369). Pri tem so upoštevana vsa kazniva dejanja, ki so jih obravnavali organi za notranje zadeve.

V primerjavi z letom 1957 se gibljejo indeksi kaznivih dejanj za poznejša leta takole:

1. Kriminaliteta v letih 1957—1968

Leto	Število k. d.	Indeks
1957	22 169	100
1958	21 753	98
1959	26 508	119
1960	18 578	84
1961	18 039	81
1962	22 850	103
1963	23 143	104
1964	22 481	101
1965	25 913	117
1966	26 042	117
1967	25 369	114
1968	24 116	109

Navzlic upadu, ki je razviden iz razpredelnice, je število kaznivih dejanj v letu 1968 za 1036 ali 4,5% večje od povprečnega števila kaznivih dejanj v zadnjih 12 letih.

Na 10 000 prebivalcev pride v Sloveniji v letu 1968 136 kaznivih dejanj, kar je precej manj kot leto prej (1967 — 149).

Struktura kaznivih dejanj, prikazana v številkah, je v zadnjih 4 letih po poglavitnih vrstah takale:

2. Kazniva dejanja po skupinah v l. 1965—1968

Poglavitne vrste k. d.	1965	1966	1967	1968
	absolutno			
Splošna	23 983	23 995	23 653	22 196
Gospodarska	1 850	2 011	1 694	1 824
Politična	21	5	8	62
303. čl KZ	59	31	14	34
Skupaj	25 913	26 042	25 369	24 116
	relativno			
Splošna	92,55	92,14	93,23	92,04
Gospodarska	7,13	7,72	6,68	7,56
Politična	0,08	0,02	0,03	0,26
303. čl KZ	0,22	0,12	0,06	0,14
Skupaj	100	100	100	100

Gibanje kriminalitete po posameznih poglavitnih kazenskega zakonika je razvidno iz razpredelnice:

3. Kaznivo dejanje po pogl. KZ v letih 1966—1968

Kazniva dejanja zoper	1966		1967		1968	
	Štev. k. d.	Odstotek vseh k. d.	Štev. k. d.	Odstotek vseh k. d.	Štev. k. d.	Odstotek vseh k. d.
Ljudstvo in državo	5	0,02	6	0,02	16	0,07
Človeštvo in mednarodno pravo						
Življenje in telo	2 226	8,55	2 571	10,13	2 400	9,95
Svobodo in pravice drž.	389	1,49	491	1,93	551	2,29
Delovno razmerje	6	0,02	7	0,03	10	0,04
Čast in dobro ime	56	0,22	73	0,29	105	0,44
Osebnostno dostojanstvo in moralo	331	1,27	316	1,25	362	1,50
Zakonsko zvezo in rodbino	151	0,58	163	0,64	174	0,72
Človeško zdravje	21	0,08	12	0,05	12	0,05
Narodno gospodarstvo	1 109	4,25	936	3,69	997	4,13
Družbeno						
in zasebno premoženje	19 902	76,42	18 631	73,44	16 731	69,37
Splošno varnost ljudi						
in premoženja	417	1,60	735	2,90	1 083	4,49
Pravosodje	121	0,46	135	0,53	143	0,59
Javni red in pravni promet	406	1,56	535	2,11	705	2,92
Uradno dolžnost	902	3,46	758	2,99	827	3,43
Skupaj	26 043	100	25 369	100	24 116	100

B. SPLOŠNA KRIMINALITETA

Na splošno kriminaliteto pride 22 196 ali 92 % vseh v letu 1968 obravnavanih kaznivih dejanj (1967 = 93 %).

Kazniva dejanja zoper življenje in telo

Organi za notranje zadeve so v zadnjih štirih letih obravnavali tolikšno število kaznivih dejanj zoper življenje in telo:

4. Kazniva dejanja zoper življenje in telo v letih 1965—1968

	1965	1966	1967	1968
Naklepni uboji	55	72	75	77
Uboji				
iz malomarnosti	5	6	10	8
Detomori	5	7	13	10
Hude telesne poškodbe	629	612	623	615
Lahke telesne poškodbe	1287	1201	1478	1352
Druga kazniva dejanja	333	328	372	338
Skupaj	2314	2226	2571	2400

Med naklepnimi uboji jih je 36 ostalo pri poskusu. Zaradi hudih telesnih poškodb je umrlo 17 oseb.

V 24 primerih ubojev je šlo za obračunavanje v krogu družine oziroma med sorodniki. V nekaj primerih je uboju sledil samomor ubijalca. Pri večini ubojev so bile ugotovljene poprejšnje nenormalne situacije (nenehni prepiri in pretepi v družini, alkoholizem, duševne motnje). Razreševanje takšnih preddeliktivnih situacij bi bilo mogoče z zdravljenjem prizadetih in z drugimi ukrepi; tako bi bilo mogoče zavarovati ogrožene osebe pred agresivnostjo. Vendar so pri tem organi javne varnosti brez kakršnihkoli možnosti.

Med krvnimi delikti je skoraj polovica takšnih primerov, ko je žrtev sama dala povod za fizične obračune, s tem da je ustvarila nevzdržno situacijo (kronični alkoholiki, nasilneži, psihopati) ter nazadnje sama postala žrtev fizičnega obračuna. Skoraj v vseh teh primerih je nasilju botrovala alkoholiziranost storilca ali žrtve, mnogokrat pa obeh.

Največ telesnih poškodb (341) je bilo prizadejanih v gostinskih lokalih (1967 = 378), na cestah in poteh 298 (1967 = 310), na veselilnih prostorih 30 (1967 = 44), v barakah in domovih delavcev 21 (1967 = 30).

Kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje

Kaznivih dejanj zoper družbeno in zasebno premoženje, ki so jih v letu 1968 obravnavali organi javne varnosti, je bilo 16 731, kar je za 1900 ali 10,2 % manj kot leta 1967.

Upoštevati pa je treba, da se je število obravnavanih kaznivih dejanj iz tega poglavja kazenskega zakonika močnejše znižalo tudi zaradi novele kazenskega zakonika, ki je zvišala mejo za kazenski pregon po uradni dolžnosti od prejšnjih 50 na 250 din. To se je v letu 1968 poznalo v celoti, v letu 1967 pa le deloma, ker je novela začela veljati šele v drugi polovici leta 1967. Res pa je tudi, da je novela lahko povzročila le premike pri lažjih kaznivih dejanjih, kot so navadne tatvine, tatvine koles, zatajitve in goljufije, ne pa tudi pri hujših kaznivih dejanjih, kot so vlomni, ropi, velike tatvine itd. Vendar je tudi teh precej manj. Torej gre v resnici za nekoliko upad v tej skupini kaznivih dejanj, ki pa je bolj umirjen, kot kaže na prvi pogled. Škoda, ki je bila povzročena s kaznivimi dejanji zoper družbeno in zasebno premoženje, znaša v letu 1968 18 512 600 din, kar je navzlic znižanju števila teh kaznivih dejanj nominalno znatno več kot leta 1967, ko je škoda znašala 17 893 094 din.

5. Pomembnejša kazniva dejanja zoper družbeno in zasebno premoženje

	1965	1966	1967	1968
Vlomne tatvine	2 891	2 986	2 899	2 652
Druge velike tatvine	111	95	53	40
Žepne tatvine	450	509	444	410
Tatvine koles				
in motornih koles	3 357	3 667	2 486	1 303
Odvzem mot. vozil	759	914	1 080	1 286
Navadne tatvine	8 938	9 023	8 943	8 422
Zatajitve	284	300	191	175
Goljufije	1 015	1 096	1 110	1 200
Ropi in roparske tatvine	100	100	150	111
Druga kazniva dejanja	1 160	1 212	1 275	1 122
Skupaj	19 065	19 902	18 631	16 731

Vlomnih tatvin je bilo za 267 (9,21 %) manj kot leta 1967, škoda pa je vseeno večja in znaša 3 142 239 din; 1967 = 3 010 924 din. Število vlomov od leta 1966 naprej stalno stagnira, medtem ko se je vsa leta poprej zviševalo.

Raziskanih je bilo 1343 ali 50,6 % vlomnih tatvin (1967 = 49,4 %). 36,58 % vlomnih tatvin je bilo storjenih na škodo družbenega premoženja (1967 = 32 %). Vlomilci kažejo torej dosti večje zanimanje za družbeno premoženje, kjer pričakujejo dosti večji plen. Najpogostejše je bilo vlomljeno v trgovinske lokale (290-krat), gostinske lokale (198-krat), v skladišča (136-krat), v urade in pisarne (88-krat) itd. Vlomni v trgovinah so skoraj za tretjino pogostnejši kot v prejšnjem letu (1967 = 221 primerov). Tudi vlomi v gostinske lokale so

pogostnejši; zanje še vedno kažejo posebno zanimanje mladoletni vlomilci, ki pobegnejo iz vzgojnih zavodov.

Na škodo zasebnega premoženja je bilo storjenih skoraj dve tretjini vseh vlomov (63,42 %). Največkrat so bila ogrožena zasebna stanovanja (554-krat ali 32,94 % vseh vlomov na škodo zasebnega premoženja). Še vedno je precej, vendar dosti manj kot prejšnje leto vlomnih tatvin v domove in druga bivališča delavcev (104-krat), v garderobe podjetij (59-krat). Slednjih je bilo skoraj polovico manj kot leta 1967.

Občutno več je bilo vlomov v avtomobile (572 primerov), kar predstavlja že dobro tretjino vlomov na škodo zasebnega premoženja. Te vrste vlomi so glede številnosti v letu 1968 prišli na prvo mesto.

Ded 1074 obravnavanimi osumljenci zaradi vlomnih tatvin je bilo 292 povratnikov (1967 = 290), kar je tudi relativno več kot leta 1967. Med temi je 143 takšnih, ki so bili že obravnavani za enako kaznivo dejanje (1967 = 121). To kaže, da je pri teh kaznivih dejanjih precej več specialnega povratka kot prejšnja leta. To še posebej velja za vlomilce v avtomobile, saj je več kot vsak šesti v specialnem povratku in skoraj vsak četrti v navadnem povratku.

Med osumljenimi vlomilci jih je bilo skoraj polovica (510) nezaposlenih, ko so storili kaznivo dejanje. Pomeni, da je nezaposlenost med vlomilci pogostejša kot na splošno pri storilcih kaznivih dejanj, tudi če jo primerjamo samo z nezaposlenostjo delinkventov splošne kriminalitete. Neznatno pogosteje so nezaposleni le še žeparji in tatovi koles.

Vlomilci se posebno zanimajo za denar in dragocenosti (884 primerov), potem za razne tehnične predmete in različne aparate, kot so tranzistorji, radijski sprejemniki, fotoaparati, filmske kamere (319 primerov), oblačila (299 primerov), živila (147 primerov, kar je za tretjino manj kot leta 1967) itd.

Storilci vlomnih tatvin so bili ugotovljeni v 623 primerih z zbiranjem obvestil, v 53 primerih po najdenih sledovih, v 30 primerih po predmetih, najdenih pri hišnih ali osebnih preiskavah, v 28 primerih ob preverjanju navedb sumljive osebe, v 18 primerih pri raziskovanju drugih kaznivih dejanj, v 15 primerih z zasedo itd.

Vlomilci so največkrat uporabili za nasilno vstopanje v objekte le fizično silo (1253-krat), vijačnik, dleto ali podobno (243-krat), ponarejen ključ (221-krat), pravi ključ (158-krat), različne kovinske predmete (133-krat) itd.

V letu 1968 je bilo ugotovljenih tudi nekaj primerov lažnih prijav vlomnih tatvin v avtomobile in stanovanja. Šlo je za takozvane zavarovalne goljufije.

V letu 1968 je bilo obravnavanih 410 žepnih tatvin. Od teh je bilo raziskanih 42,2 %, kar je dosti boljši rezultat kot leto poprej (1967 = 32,4 %). Med 140 žeparji je bilo 54 povratnikov, med njimi kar 37 v specialnem povratku (več kot dve tretjini).

Škoda, ki so jo povzročili žeparji, znaša 293 000 din, kar je navzlic znatno nižjemu številu žepnih tatvin skoraj za tretjino več kot prejšnje leto.

Tatvin koles (964 primerov) je bilo prijavljenih celo za dobro polovico manj kot leta 1967. Znižanje kaznivih dejanj te vrste gre zlasti na račun tistega, da so kolesa povečini vredna manj kot 250 din (meja za pregon po uradni dolžnosti). Škoda znaša 324 904 din. Raziskovanje je bilo veliko bolj uspešno. 394 tatvin koles ali 40,9 % je bilo uspešno raziskanih (1967 = 25,9 %).

Tudi **tatvin motornih koles** je manj (za 109 primerov). 339 teh primerov je le neznatno nad ravniyo v letu 1966. Rezultati raziskovanja pa so natanko za en odstotek boljši kot pri tatvinah navadnih koles. Škoda znaša 621 853 din.

Močno je naraslo število kaznivih dejanj **odvzema motornega vozila**, od prejšnjih 1080 na 1286 primerov v letu 1968. Raziskanih je bilo 66,5 %, kar je za nekaj odstotkov slabši rezultat kot leta 1967. Škoda znaša 490 797 din.

Če tem dejanjem prištejemo še druga, ki se pojavljajo v zvezi z motornimi vozili (vlomi, tatvine iz avtomobilov in tatvine raznih delov motornih vozil, poškodovanje avtomobilov itd.), pomenijo kazniva dejanja te vrste že kar resen problem, tako s stališča preprečevanja kot tudi glede odkrivanja in zasledovanja storilcev. V kaznivih dejanjih odvzema motornega vozila tičijo še druge nevarnosti. Vabljeni predmeti v avtomobilih mamijo mlade ljudi k tatvinam, po uspešnih, nekaznovanih odvzemih se storilci spuščajo v vlome zaradi predmetov, ki jih vidijo v vozilih, kot neizvedeni vozniki močno ogrožajo prometno varnost, še posebej kadar jim je na sledi policija itd. Dosti divjih voženj se konča s hudimi karamboli, z ukradenimi vozili odhajajo storilci v druge kraje, koder prodajajo ukradene predmete in tam pogosto storijo nova kazniva dejanja, po večkrat menjavajo ukradena vozila ipd.

Storilci teh kaznivih dejanj so povečini zelo mladi ljudje. Težko jih je odkrivati, ker v mnogih primerih organi javne varnosti z njimi še niso imeli opravka in jih ne poznajo. Glede načina storitve so si ta dejanja sila podobna. Le redkokdaj se najdejo uporabni prstni sledovi, vozila se dostikrat najdejo šele po nekaj dneh, pogosto v drugem kraju, ko so sledovi že uničeni. Ukradeno vozilo je težko opaziti v vedno večjih rekah vozil, iskanje ukradenih delov motornih vozil je skoraj brez-

uspešno, ker nimajo nikakršnih posebnosti, značilna je tudi velika gibljivost storilcev, ki operirajo celo na območju vse države pa tudi zunaj meja SFRJ.

Iz že pojasnenih razlogov **navadnih tatvin** ni več ko 8422; to je za 5,8 % manj kot leta 1967. Raziskanih je bilo 52,7 % (1967 = 56 %). Da gre za upad le zaradi učinkovanja novele kazenskega zakonika, se nazorno vidi iz tega, da je manj le tatvin na škodo zasebnega premoženja, in sicer do škode 250 din (za 21,8 % manj), da pa je enakih tatvin na škodo družbenega premoženja celo precej več (za 12,2 %). Pri slednjih novela namreč zaradi znanih razlogov ni učinkovala. Navzlic temu je še vedno največ lažjih tatvin s škodo do 250 din (4586 primerov). Do 500 din škode je bilo 1764 primerov, do 1000 din 1158 primerov, do 2500 din 589 primerov, do 8000 213 primerov in nad 8000 din 13 primerov. Skupna škoda zaradi navadnih tatvin je precej manjša kot leto poprej in znaša 4 073 885 din (1967 = 4 756 275 din). Tudi pri navadnih tatvinah so plen največkrat denar in dragocenosti (2564-krat), slede orodje in surovine (1217-krat), oblačila (1040-krat), deli prevoznih sredstev (600-krat), tehnični predmeti in aparati (485-krat), živila (434-krat) itd.

Zatajitev je bilo 175 (1967 = 191). Glede znižanja velja isto kot za navadne tatvine. Občutno se je zvišalo število zatajitev z večjo škodo na račun družbenega premoženja, kar pojasnjuje tudi povečanje škode ob nižjem številu kaznivih dejanj (od 242 152 na 290 887 din).

Goljufij je bilo več kot leta 1967, in sicer za 90 primerov. Tudi škoda, ki znaša 3 013 584 din, se je precej povečala (za 392 699 din); na račun družbenega premoženja se je celo podvojila.

Število ropov in roparskih tatvin je zopet upadlo, in sicer na 111 primerov (1967 = 150), in se tako približalo ravni iz let 1965 do 1966, ko jih je bilo vsako leto po 100. Raziskanih je skoraj tri četrtine (73 %). Nekoliko manj je poyratnikov (39, v letu 1967 pa 49). Škoda zaradi ropov in roparskih tatvin znaša 80 893 din (1967 = 64 803). Zelo redki so bili primeri z večjo škodo; le eden je s škodo nad 800 000 din.

Kazniva dejanja zoper varnost ljudi in premoženja — požigi

Medtem, ko je število požigov v letu 1967 upadlo v primerjavi s prejšnjim letom za 28 % (bilo jih je 209), se je v letu 1968 zopet močneje zvišalo (262 primerov); skoraj za četrtino več jih je kot leta 1967.

Naklepnih požigov je bilo 123, drugim je botrovala malomarnost. Naklepni požigi so

bili pretežno storjeni na škodo zasebnega premoženja. Od naklepnih požigov je bilo raziskanih 40,3 (1967 = 50,5 %).

Škoda zaradi namerno ali iz malomarnosti povzročenih požigov znaša 4 006 051 din, kar je za 684 064 din več kot leto poprej.

Pri naklepnih požigih so pogosto storilci alkoholiki in mentalno prizadete osebe. Vedno več je tudi primerov, ko zažigajo lastniki sami svoje lastno premoženje, da bi prišli do odškodnine. Zaradi požigov je bilo obravnavanih 185 osumljencev.

Na škodo družbenega premoženja je bilo storjenih 89 požigov, med temi 32 naklepnih, na škodo zasebnega premoženja pa 173 (107 naklepnih). Naklepni požigi so najpogostejši na podeželju in le malokdaj se pripetijo v manjših mestih. Zelo poredko pride do naklepnih požigov v večjih mestih. Pri tem je treba omeniti, da prištevamo med naklepne požige tudi takšne, pri katerih ni bil ugotovljen vzrok požara. Brž ko ostane domneva, da bi bil požar lahko nastal po krivdi določene osebe, je primer upoštevan med naklepnimi požigi.

Večina požigov na škodo družbenega premoženja je posledica malomarnosti (neprevidnost, opustitev požarnovarnostnih ukrepov). Številne gospodarske organizacije imajo sicer varnostne tehnike, svojo gasilsko službo, mnoge tudi javljalce požarov (posebne signalne naprave za javljanje požarov). Vendar je s tem doseženo samo hitro ugotavljanje požarov in uspešno ukrepanje, ko že gori, medtem ko s tem še zdaleč niso odpravljene pomanjkljivosti v delovnem procesu, pomankljivosti, ki so tako pogosto vzrok požarov.

Seksualni delikti

Kaznivih dejanj zoper osebno dostojanstvo in moralo je bilo 362 (za 14,5 % več kot leta 1967). Med temi je več kot tri četrtine (188 primerov) posilstev (1967 = 174). Mnoga izmed teh kaznivih dejanj so ostala pri poizkusu (133 primerov). Pri nekaj primerih posilstev je sodelovalo več oseb. Raziskanih je bilo 92,5 % vseh kaznivih dejanj zoper osebno dostojanstvo in moralo (1967 = 93,7 %). Med posilstvi je ta odstotek nekoliko nižji (86,1 %).

Med 169 posiljevalci je 39 povratnikov (1967 = 33). Samo 6 jih je bilo v specialnem povratku. Med osumljenci zaradi posilstev je skoraj 10 % (16) mladoletnikov, kar je vendarle manj kot leta 1967, ko je bilo pri manjšem številu obravnavanih seksualnih delinkventov kar 22 mladoletnikov.

Kriminaliteta te vrste je relativno bolj razširjena v mestih; v treh največjih mestih v Sloveniji — Ljubljani, Mariboru in Celju — s skupno približno 330 000 prebivalci je bilo 38 posilstev, na vaških območjih pa 127.

C. GOSPODARSKA KRIMINALITETA

Kazniva dejanja zoper narodno gospodarstvo

6. Kazniva dejanja zoper narodno gospodarstvo

	1964	1965	1966	1967	1968
Nevestno gospodar- sko poslovanje	136	117	141	84	91
Nedovoljena trgovina	197	254	390	295	357
Kupčevanje s tujo valuto in zlatom	38	68	104	97	58
Davčne zatajitve	29	43	74	119	135
Gozdne tatvine in uničevanje gozdov	146	184	239	194	193
Nezakonit lov in ribolov	98	90	102	93	93
Druga kazniva dejanja	71	101	59	54	70
Skupaj	715	857	1109	936	997

Tabela kaže, da se je število odkritih kaznivih dejanj zoper narodno gospodarstvo občutno povečalo. To velja še posebej za nedovoljeno trgovino in davčne zatajitve. Kaznivih dejanj nevestnega gospodarskega poslovanja, ki so pomembna posebno zato, ker povzročajo veliko gmotno škodo, je bilo zopet odkritih nekoliko več (7 primerov več). Škoda znaša 2 890 171 din (več kot tretjina vse škode zaradi kaznivih dejanj iz tega poglavja kazenskega zakonika, čeravno je za 592 126 din manjša kot leta 1967).

Precej več je bilo odkritih tudi kaznivih dejanj **nedovoljene trgovine** (za 21 %). Že nekaj let pogosteje nedovoljeno prekupčujejo z osebnimi avtomobili tujih znamk; lani je bilo teh dejanj 237, kar pomeni več kot dve tretjini vseh primerov nedovoljenega trgovanja v smislu čl. 226 kazenskega zakonika. Drugi predmeti, razen morda lesa in kmetijskih strojev, s tega vidika niso več posebej zanimivi. V zvezi z nedovoljenim trgovanjem so organi javne varnosti odkrili 392 oseb, ki so bile osumljene nedovoljene trgovine (1967 = 331). Med njimi je bilo razmeroma veliko povratnikov (79) in precej specialnih povratnikov (24). Število odkritih kaznivih dejanj prekupčevanja s tujo valuto in zlatom še naprej upada (1968 = 58, 1967 = 97). Pravzaprav je z izjemo v letih 1966 in 1967 vedno na razmeroma nizki ravni.

Aktivnost glede odkrivanja dejanj **davčne zatajitve** venomer narašča. V letu 1968 jih je bilo odkritih že skoraj petkrat toliko kot v letu 1964 (1968 = 135; 1967 = 119). Škoda znaša 2 459 720 din in je navzlic večjemu številu kaznivih dejanj več kot za milijon manjša kot v letu 1967.

Kaznivih dejanj **gozdnih tatvin in uničevanja gozdov** kot tudi **nezakonitega lova in ribo-**

lova je približno toliko kot prejšnje leto. Tudi za ta kazniva dejanja opazimo izjemno povečanje le v letu 1966, medtem ko so v vseh drugih letih od 1964 naprej na enaki ravni. Tudi škoda v gozdovih je nekoliko višja (1968 = 137 394; 1967 = 120 948 din). Škoda zaradi kaznivih dejanj nezakonitega lova in ribolova pa se je še bolj povečala (1968 = 89 948; 1967 = 54 588 din).

Kazniva dejanja zoper uradno dolžnost

7. Kazniva dejanja zoper uradno dolžnost

	1964	1965	1966	1967	1968
Zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic	29	19	30	17	25
Zloraba uradnega položaja iz koristoljubja	143	183	176	158	166
Nevestno delo v službi	37	30	26	18	8
Ponareditev uradnih listin	128	143	109	111	153
Jemanje in dajanje podkupnine	56	41	53	29	48
Druga kazniva dejanja	85	110	97	97	103
Skupaj	971	993	902	758	827

Kaznivih dejanj zoper **uradno dolžnost** je bilo odkritih zopet nekaj več kot leta 1967 (za 69 ali 8,8 %). Razpredelnica nam odkriva nihanja po letih brez jasnejših tendenc. Drugačnja pa je podoba, če razčlenjujemo in primerjamo posamezne vrste kaznivih dejanj.

Spet je bilo odkritih nekoliko več **zlorab uradnega položaja ali uradnih pravic** (8 primerov več kot leta 1967) in **zlorab uradnega položaja iz koristoljubja** (za 8 primerov). Škoda zaradi obeh zvrsti zlorab znaša 1 392 335 din, kar je nekaj manj kot leta 1967.

Kaznivih dejanja **nevestnega dela v službi** je bilo odkritih 10 manj kot v letu 1967. Tu se kaže tendenca pa upadanju vse od leta 1963 naprej: od 46 v letu 1963 na 8 v letu 1968. Škoda znaša 55 904 din.

143 odkritih kaznivih dejanj **ponareditev uradnih listin** pomeni občutno zvišanje (za 42 primerov ali 37,9 %).

328 primerov **poneverb** v letu 1968 pomeni samo neznatno manjše število kot leta 1967 (za 4 primere). Število odkritih poneverb prav tako že od leta 1963 upada. Od tega leta jih je kar za 200 manj. Škoda pa znaša navzlic temu 1 785 322 din ali za dobrih 200 000 več kot leta 1967.

Korupcijske kriminalitete je bilo odkrite precej več kot prejšnje leto (48 kaznivih dejanj, kar je za 19 ali 65,5 % primerov več kot leta 1967).

II.

STORILCI KAZNIVIH DEJANJ

V letu 1968 so organi za notranje zadeve odkrili 15 967 oseb, ki so bile osumljene kaznivih dejanj (v nadaljnjem besedilu: storilci). Leta 1967 je bilo odkritih 16 114 storilcev. Vsi storilci so zagrešili 16 901 kaznivo dejanje (1967 = 17 091).

Med vsemi storilci je bilo 27,3 % takšnih, ki so se zaradi storitve kaznivega dejanja precej oddaljili od svojega stalnega bivališča.

Število vseh odkritih storilcev v Sloveniji (15 967) pomeni 0,94 % vseh prebivalcev te republike (upoštevani podatki zavoda za statistiko SR Slovenije na dan 31. 3. 1968, ko je bilo 1 700 635 prebivalcev). Ta odstotek je bil v letu 1967 za stotinko večji.

8. Storilci po pomembnejših skupinah kaznivih dejanj

Storilci kaznivih dejanj zoper	1967	1968	Odstotek zvišanja — znižanja
življenje in telo	3078	2719	— 11,7
premoženje	8957	8319	— 7,1
osebno dostojanstvo			
in moralo	297	325	+ 9,4
narodno gospodarstvo	937	1046	+ 11,6
uradno dolžnost	631	650	+ 3,0

Znižalo se je število storilcev kaznivih dejanj zoper življenje in telo; na enega storilca pride 0,87 kaznivega dejanja (1967 = 0,82). Podobno velja tudi za storilce premoženjskih deliktov; na vsakega pride 0,86 raziskanega kaznivega dejanja (1967 = 0,85).

Druge pomembnejše skupine storilcev so številnejše kot leta 1967.

Pri storilcih seksualnih deliktov je značilno, da pride na enega več kot eno kaznivo dejanje (1,03), medtem ko je prišlo v letu 1967 manj (0,99). To lahko pomeni, da so storilci kaznivih dejanj zoper življenje in telo največkrat nastopali v združbah, enako velja za premoženjske delikte, da pa je za seksualne delikte značilno individualno udejstvovanje. Na to lahko vpliva tudi povratek v istem statističnem obdobju, vendar, ker pri seksualnih deliktih ni pogosten specialni povratek, najbrž velja ugotovitev, da gre za storilce, ki običajno delujejo sami.

Delinkventov zoper gospodarstvo je bilo odkritih dosti več kot leta 1967. To zlasti velja za storilce kaznivih dejanj zoper narodno gospodarstvo. Na enega storilca pride 0,93 kaznivega dejanja (1967 = 0,97), pri storilcih zoper uradno dolžnost pa 1,27 (1967 = 1,20). Po teh podatkih lahko ugotovimo, da so storilci gospodarskega kriminala aktivnejši od storilcev na splošno pri vseh kaznivih dejanjih (na vse

storilce namreč pride v obeh letih po 1,06 raziskanih kaznivih dejanj). To še posebej velja, če upoštevamo, da so mnoga kazniva dejanja v gospodarstvu nadaljevana kazniva dejanja.

Povratniki in nezaposleni storilci

Leta 1968 je bilo med vsemi 15 967 storilci 4126 ali 25,84 % povratnikov (1967 = 27 %). Med temi je 1288 specialnih povratnikov; med njimi jih je bilo 829 po enkrat že prej kaznovanih, 156 po dvakrat, 70 po trikrat in 233 po večkrat. Slednjih opazamo precej več kot prejšnje leto (1967 = 208). Zadnja skupina je več kot trikrat močnejša od prejšnje.

9. Indeks povratnikov za leta 1957—1968

Leto	Povratnikov	Indeksi povratnikov	vseh k. d.
1957	5473	100	100
1958	5169	94	98
1959	6214	113	119
1960	3815	69	84
1961	3337	61	81
1962	4427	81	103
1963	4070	74	104
1964	3838	70	101
1965	4432	81	117
1966	4268	78	117
1967	4354	79	114
1968	4126	75	109

Število povratnikov je prvič po letu 1964 tako nizko. Zanimivo je pri tej oceni pogledati še indekse vseh kaznivih dejanj in jih primerjati z indeksi povratnikov. Pri tem lahko opazimo, da se škarje odpirajo vse do leta 1966 in da se od tega leta naprej zopet zapirajo.

Nesporno je, da število udeleženi povratnikov na določen način vpliva na kriminaliteto, da pa se način in učinkovitost tega vpliva vendarle spreminjata. Kaže torej, da pogostnost udeležbe povratnikov zlasti v zadnjih letih ni edini dejavnik, ki vpliva na obseg kriminalitete. Nedvomno je to eno zelo zanimivih vprašanj, ki bi ga kazalo slej ko prej podrobneje obdelati.

10. Udeležba povratnikov pri pomembnejših skupinah kaznivih dejanj

Povratniki pri k. d. zoper	1967	1968	Odstotek zvišanja znižanja
življenje in telo	939	824	— 12,2
družbeno in zasebno premoženje	2467	2254	— 13,6
osebno dostojanstvo in moralo	68	75	+ 10,3
narodno gospodarstvo	246	244	— 0,8
uradno dolžnost	136	120	— 11,8

Ta razpredelnica kaže, da se je le pri seksualnih delinkventih povečalo število povratnikov, da je neznatno upadlo pri storilcih kaznivih dejanj zoper narodno gospodarstvo, pri vseh drugih skupinah storilcev pa je povratništvo občutneje upadlo. Ta upad je nekoliko zmernejši, če upoštevamo relativna števila, to je, če število povratnikov primerjamo s številom vseh storilcev v ustrezni skupini. Tedaj je npr. za storilce zoper uradno dolžnost ta odstotek le za 3,1 nižji kot leta 1967 in ne za 11,8 odstotka, kot kaže razpredelnica.

11. Udeležba povratnikov pri premoženjskih kaznivih dejanjih

Vrsta k. d.	1967	1968	Odstotek znižanja — zvišanja
Žepne tatvine	44	54	+ 22,7
Tatvine koles in motornih koles	158	131	— 10,8
Vlomne tatvine	290	292	+ 0,7
Velike tatvine	14	8	— 42,9
Navadne tatvine	1200	1099	— 8,4
Ropi in roparske tatvine	49	39	— 20,4

Povečanje absolutnega števila žeparjev, ki so bili že prej kaznovani, je dokaj visoko. Upoštevati pa moramo, da je bilo tudi prijetih precej več žeparjev (število prijetih žeparjev je za 13,8 % večje kot leta 1967).

Podobno, vendar v drugačnem razmerju, je tudi pri roparjih. Tabela prikazuje znižanje števila povratnikov za 20,4 %. Če upoštevamo, da je bilo prijetih za 22 % manj roparjev kot leta 1967, pridemo do podatka, da je povratništvo med to kategorijo delinkventov celo večje kot v letu 1967.

12. Povratniki glede na število prejšnjih kazni

		Že kaznovani			Skupaj
		enkrat	dvakrat	večkrat	
1965	število	1913	915	1604	4432
	odstotek	43,16	20,64	36,19	100
1966	število	1904	861	1503	4268
	odstotek	44,61	20,17	35,22	100
1967	število	1934	896	1524	4354
	odstotek	44,42	20,58	35,00	100
1968	število	2012	723	1391	4126
	odstotek	48,79	17,52	33,71	100

V letu 1968 opazimo zaznaven premik glede nevarnosti povratnikov, ki so bili v tem letu obravnavani. Nekoliko pogostnejši so povratniki, ki so bili le po enkrat prej kaznovani. Ustrezno temu so manj pogostni tisti, ki so bili že po večkrat pred sodiščem.

V letu 1968 je bilo med storilci kaznivih dejanj 3808 nezaposlenih ali 23,84 % (1967 = 23 %). Samo sezonsko zaposlenih je bilo 429 ali 2,69 % priložnostno pa 267 ali 1,68 %.

Mladoletni storilci

Organi za notranje zadeve so v letu 1968 obravnavali 2597 mladoletnikov (1967 = 2666), ki so bili osumljeni kaznivega dejanja. Ti so storili 3302 kaznivih dejanj (1967 = 3147). V skupnem številu storilcev predstavljajo mladoletniki 16,27 % (1967 = 16,54), njihova kazniva dejanja pa 13,69 % vseh kaznivih dejanj (1967 = 12,40 %). Ugotovimo lahko, da so mladoletni delinkventi aktivnejši kot v letu 1967, saj je manj storilcev izvršilo več kaznivih dejanj.

13. Gibanje mladinske kriminalitete

Leto	Število k. d.	Indeks	% nasproti vsem k. d.
1963	2217	100	9,5
1964	2453	111	10,9
1965	2996	135	11,5
1966	3349	151	13,0
1967	3147	141	12,4
1968	3302	149	13,7

Tabela kaže, da je mladinska kriminaliteta zopet na ravni iz leta 1966, ko je najvišja v prikazanih šestih letih. Nasproti letu 1967 smo zabeležili povečanje za 4,9 %. To kaže na nekoliko večjo aktivnost mladoletnih delinkventov, posebej združb. Tudi statistični podatki to trditve dokumentirajo, saj so te združbe z več mladoletniki storile 1621 kaznivih dejanj ali 49,1 % vse mladinske delinkvence (1967 = 1325 ali 42,2 %), posamezni mladoletniki pa 1681 ali 50,9 (1967 = 1822 ali 59,2 %). Tudi združbe mladoletnikov s polnoletnimi osebami so bile za petino aktivnejše.

Če prištejemo mladoletnim delinkventom še 1277 otrok, ki so storili dejanja z obeležji kaznivih dejanj, se poveča udeležba mladoletnih oseb v skupnem številu storilcev na 3874 ali 22,5 %. Če pa upoštevamo samo premoženjsko delinkvenco, se udeležba mladoletnikov skorajda že približuje polovici vseh storilcev (40,4 %). Ta podatek je povsem uporaben in pravzaprav še najbolj realen, ker se mladoletni delinkventi ukvarjajo skoraj samo s premoženjsko delinkvenco.

Za mladinsko delinkvenco so še vedno tipični premoženjski delikti, saj pride nanje skoraj 9/10 (natančneje 89,43 %) vseh obravnavanih kaznivih dejanj mladoletnikov (1967 = 89,9 %; 1966 = 90 %; 1965 = 89,6 %).

Med premoženjskimi delikti mladoletnikov je 610 vlomnih tatvin, 1451 navadnih tatvin, 15 ropov in roparskih tatvin, 56 žepnih tatvin, 449 odvzemov motornih vozil itd. Povečanje

gre na račun lažjih oblik premoženjske kriminalitete; nekaterih najhujših primerov je vendarle manj (npr. ropov 15, prej 30).

Dokaj številni so tudi krvni delikti, ki jih storijo mladoletniki. 2/3 teh je storjenih na podeželju. 46 % kaznivih dejanj, ki so jih storili mladoletniki, je z vaških območij, iz mest do 20 000 prebivalcev 19,7 %, iz mest do 50 000 prebivalcev 5 %, iz Ljubljane in Maribora pa 29,3 %.

Storilci po spolu

Med vsemi storilci kaznivih dejanj je bilo 14 022 moških (87,82 %) in 1945 žensk. Tudi med mladoletniki krepko prevladujejo moški storilci, ki jih je bilo celo 91,99 % vseh mladoletnih delinkventov. To je nekaj več kot leta 1967, ko jih je bilo 89,95 %.

III.

ODKRIVANJE IN RAZISKOVANJE KAZNIVIH DEJANJ

V letu 1968 so organi za notranje zadeve od 24 116 kaznivih dejanj odkrili z lastno dejavnostjo 5107 kaznivih dejanj ali 21,18 % (1967 = 4546 k. d. ali 17,91 %), oškodovani državljani so prijaviili 13 677 ali 56,71 % k. d. oškodovane delovne organizacije 3991 ali 12,40 % k. d., neoškodovani državljani 1320 ali 5,47 % k. d. in inšpekcijske službe 21 ali 0,09 % kaznivih dejanj.

Od 24 116 kaznivih dejanj, kolikor so jih obravnavali organi za notranje zadeve, je ostalo neraziskanih 7215 ali 29,9 % (1967 = 32,6 %). Navzlic izboljšanju v letu 1967 je ta rezultat še boljši; je sploh najboljši v zadnjih 5 letih.

12. Neraziskana kazniva dejanja splošne kriminalitete

Kazniva dejanja zoper	Število	Odstotek
življenje in telo	27	1,1
svobodo in pravice državljanov	14	2,5
osebno dostojanstvo in moralno	27	7,5
človeško zdravje	1	8,4
družbeno in zasebno premoženje	7111	42,5
splošno varnost ljudi in premoženja	7	0,6
javni red in pravni promet	2	0,3

Največ kaznivih dejanj je ostalo nepojasnjenih med kaznivimi dejanji zoper družbeno in zasebno premoženje, čeravno je tudi pri teh rezultat odkrivanja za 1,5 % boljši kot leta 1967. Rezultati so nekoliko boljši tudi pri kaznivih dejanjih zoper življenje in telo, splošno varnost ljudi in premoženja, javni red

in pravni promet, neznatno slabši pa pri kaznivih dejanjih zoper svobodo in pravice državljanov, osebno dostojanstvo in moralno ter človeško zdravje. Ker gre pri teh treh skupinah kaznivih dejanj za izredno nizke absolutne številke, to ni posebno pomembno.

13. Uspešnost raziskovanja kaznivih dejanj v posameznih letih

Leto	KD, pri katerih storilec ni bil takoj znan	Odstotek	
		raziskano pozneje	neraziskano
1963	11 993	35,96	64,03
1964	12 546	41,21	58,79
1965	14 119	35,97	64,03
1966	15 263	37,99	62,01
1967	13 925	40,55	59,45
1968	12 998	44,49	55,51

Tudi iz te razpredelnice se vidi, da je bilo zadnje leto najuspešnejše izmed vseh let od 1963 naprej. Odstotek pozneje raziskanih kaznivih dejanj je v letu 1968 najvišji, ob tem pa tudi najnižji odstotek kaznivih dejanj, ki so ostala neraziskana.

Raziskovanje premoženjske kriminalitete

Že poprej smo ugotovili, da je bilo v letu 1968 vseh neraziskanih kaznivih dejanj 7215. Med temi so bili skoraj samo premoženjski delikti, in sicer 7111 kaznivih dejanj ali 98,59 % (1967 = 98,75 %). Od 16 731 kaznivih dejanj zoper premoženje, kolikor so jih obravnavali organi za notranje zadeve v Sloveniji v letu 1968, je ostalo neraziskanih 7111 ali 42,5 % (1967 = 43,9 %).

14. Neraziskana kazniva dejanja zoper premoženje (v odstotkih)

	1964	1965	1966	1967	1968
Vlomi	45,3	49,3	36,1	50,6	49,4
Tatvine koles in motornih koles	78,9	79,5	81,0	71,8	58,9
Žepne tatvine	65,2	71,3	58,7	67,6	57,8
Ropi in roparske tatvine	33,9	36,0	29,0	24,0	27,0
Druge tatvine	42,8	44,1	44,5	44,0	47,3
Goljufije	4,1	2,5	2,5	4,6	2,0

Iz teh podatkov izhaja, da se je rezultat bistveno izboljšal pri raziskovanju tatvin koles in motornih koles ter žepnih tatvin, nekoliko pri vlomnih tatvinah in goljufijah, medtem ko je pri ropih in drugih tatvinah nekaj slabši.

Uspešnost odkrivanja lahko realneje ocenjujemo, če upoštevamo, koliko je bilo pojasnjenih takšnih kaznivih dejanj, pri katerih storilec ni bil znan že takoj, ko se je ugotovilo kaznivo dejanje. Navadno je pri premoženj-

skih deliktih odstotek takšnih od vsega začetka neraziskanih kaznivih dejanj zelo visok. Pomembno je torej vedeti, koliko je bilo pozneje raziskanih kaznivih dejanj in koliko je ostalo neraziskanih. To nam za nekatera kazniva dejanja zoper premoženje prikazuje tabela:

15. Uspešnost raziskovanja pri nekaterih kaznivih dejanjih

	K. d. z nezn. storilcem	% od skup. štev.	Odstotek	
			raziskana pozn.	ostala neraziskana
Vlomi	2339	88,2	44,0	56,0
Tatvine koles in motornih koles	1164	89,7	34,1	65,9
Žepne tatvine	323	78,7	26,6	73,4
Ropi, roparske tatvine	79	71,2	62,1	37,9
Druge tatvine	6483	76,9	38,5	61,5
Goljufije	253	21,0	90,1	8,9

Pri večini deliktov te vrste je največ takšnih primerov, da storilec ni znan, takoj (za goljufije to ne velja). Tu se zelo nazorno kaže učinkovitost odkrivanja. Ob primerjavi s prejšnjim letom so rezultati odkrivanja izredno ugodni pri vseh kaznivih dejanjih. Edino pri ropih so nekoliko slabši, na enaki ravni pa so pri navadnih tatvinah.

Ugotavljanje storilcev

Naposled še zadnje vprašanje: Kdo je imel največje zasluge pri ugotavljanju storilcev pozneje raziskanih kaznivih dejanj, ki jih je bilo v letu 1968 5783 (1967 = 5647)? Kot vsa leta so jih po večini odkrili organi za notranje zadeve in sicer 5690 ali 98,65 % (1967 = 95,33 %); od tega milica nekaj manj kot 3/4. Oškodovanci so razjasnili 42 kaznivih dejanj ali 1,1 %, druge osebe pa 0,4 %.

Crime in Slovenia in 1968 – Police Data

by Martin Vrančič, Inspector, Secretariat for Internal Affairs of the SR Slovenia

The police investigated 24.111 offences in Slovenia during the period from December 1st 1967 to November 30th 1968. This was 4.9 % less than in 1967. 136 offences were committed per 10.000 inhabitants (1967 — 139). The most frequent offences were offences against property (16.731 or 69.4 % of all offences). The number of offences against property was 10.2 % smaller than in 1967. The number of offences of violence also diminished; on the other hand, the number of sexual offences and traffic offences increased.

The number of serious offences against property (e. g. robbery, burglary) diminished, but increases in fraud and joy-riding were observed.

Burgler broke into public premises more often than private property, the reason for this being the expectation of larger gains.

The offence of arson also showed considerable increase; one very frequent reason for this was negligence (lack of security measures). In offences called »economic offences« (these are offences against national economy) 7.7 % more

offences were detected than in 1967. The most frequent offences in this group were the offences of illicit commerce and tax evasion. The number of Slovenia) there were only 1,945 females. currency detected by the police was more than 50 % smaller than in 1967.

Of 15.967 offenders (0.94 % of all inhabitants of Slovenia) there were only 1,945 females. 16.27 % of all defendants were juveniles (1967 — 16.54 %). Juveniles committed 4.9 % more offences than in 1967.

27.3 % of offenders committed their offences outside the community of their domicile. This percentage is nearly the same as the percentage of recidivists among all offenders (25.8 %). The most frequent recidivists are pick-pockets.

The percentage of undetected offences fell for the first time to under 30 %. This percentage is 1.1 in offences of violence, 7.5 in sexual offences and 42.5 in offences against property, which always represent the largest part of undetected offences.